

Kunszt György: IDENTITÁSOM ÉS VÉGSŐ KÉRDÉSEIM

recenzens: Scharle Péter

A pozsonyi és a pesti Kalligram közös kiadásaként, Kamarás Istvánnal és Szathmári Botonddal beszélgetve mutatta be február 24.-én *Kunszt György* posztumusz, IDENTITÁSOM ÉS VÉGSŐ KÉRDÉSEIM címmel 2010. november elején megjelent kötetét Mészáros Sándor felelős szerkesztő az Irók Könyvesboltja karzati társalgójában, a szerző ismerőseinek, tisztelőinek figyelmes érdeklődése mellett. A most közzétett írások a 90-es évek végén keletkeztek, de a bennük felvetett kérdések és válasz-kísérletek időszzerűsége nem csökkent. A jelenlévőkben ezért valószínűleg felébredt a hiányérzet – micsoda veszteség, hogy a nemrég elhunyt szerző nem lehet jelen. Nem tudhatjuk meg tőle magától, hogy milyen belátásokig jutott el a legutóbbi évtized kutatásai, elemzései és vitái nyomán.

A könyv címe és tartalma tökéletes összhangban van. Ritka az a nyíltság, őszinteség és bátorság, amellyel egy kivételesen széles érdeklődésű, elképesztően intenzív szellemi tevékenységre képes és felkészült elme betekintést enged gondolkodásmódjának és nézeteinek dinamikusan változó folyamába. A serdülés korának tehetségre és elhivatottságra ráébresztő élményei, a Szabó Lajos gondolkodói iskolájához tartozás életre szóló köteleke az igazgyöngy-képződésre emlékeztető hatásmechanizmusokat hoz működésbe: fájdalmak, megpróbáltatások, keservek árán születnek sorra olyan szellemi teljesítmények Kunszt György életében, amelyek harmada-ötöde is elégedetté tenne egy önmagát aktív és reflektív értelmiséginek tekintő mérnököt, építőművészt vagy filozófust.

A kötet első, önéletrajzi vázlata kortörténet, de a múlt század negyvenes éveitől induló eseményfolyam keret is. Benne bontakozik ki egy szuverenitásához végsőkig ragaszkodó, a szellemi létezésre, a transzcendenciára – végső soron az istenhit racionalizálhatóságára – vonatkozó kérdések szí-
nét és visszáját vizsgáló elme megnyugtató válaszokért vívott hosszú küzdelme. A második írás – ugyancsak a személyes élettörténet vonulataiba ágyazva – a munka hozamát mutatja be.

Mindkét dolgozatból kitűnik, hogy Kunszt György elégedetlen volt az eredménnyel. Az ezredforduló után is erőt vett a testi hanyatlás kényszerein és életének kilencedik évtizedében sem adta fel egy összefoglaló munka megírásának tervét. Keze ügyében elegendő előzmény és anyag volt a megvalósításhoz. Évtizedeken át kézzel írott naplóban rögzítette személyes életének eseményeit és olvasmány-élményeit is. Képes volt rekonstruálni feledésbe merülésre ítélt vagy átértékelődő emlékeket, hitelesen felidézni régen átélt lelkiállapotokat. Monográfiák százait dolgozta fel, köztük – bizonyítottan – minden lényeges szellemi áramlat alapműveit is. Ezek hatásainak alávetette magát, ugyanakkor üzeneteiket bevonta diskurzusaiba és elfogadhatóságukat elfogultság nélkül latolgatta. Szemérmesen kitarulkozó, olykor szubjektív, máskor intim utalások jelzik, hogy érzelmi kiszolgáltatottsággal élte meg azokat a helyzeteket, amelyekben környezete nem feltétlen szeretettel fogadta kérdező, válaszkereső és (tájékozottságából, felkészültségéből következően alkalmasint keménynek vagy éppen kíméletlennek tűnő) polemizáló megnyilatkozásait. Talán ez a folyamatosan vállalt és alkati sebezhetőség az egyik magyarázata annak, hogy a tervezett nagy összefoglalás végül nem született meg. Így az életmű lezáratlanságának kilátása lehetett az a legutolsó kihívás, amellyel a szerző szembesült. A könyv 2002-ben kelt függelékének záró gondolatsora valószínűsíti, hogy ennek elfogadási folyamata eljutott a megbékélésig.

Helyenként könnyed, sőt szórakoztató, egészében azonban nem könnyű olvasmány Kunszt György könyve. Kedvét is szegheti azoknak, akik a *hihető* állítások *belátható* állítássá konvertálására törekedve heroikus igyekezettel elérhetőnek vélik a célt. A recenzens – a szerző élete utolsó harmadában tett erőfeszítéseinek egyik tanúja – úgy véli, hogy a két írásban körvonalazódó munka mégsem volt terméketlen, még kevésbé felesleges. Elvégzésével – noha a bejárt úton a kitűzött célíg nem sikerült eljutni – olyan fontos részeredmények születtek, amelyekről érdemes tudni és kidolgozásukért elismeréssel és hálával lehet gondolni Kunszt György filozófiai munkásságára is.